

Ouderbrochure 'Ritsel ritsel herfstblad'

Herfst is voor kinderen een spannend seizoen. Er valt immers een hoop te beleven. De natuur verandert zichtbaar. De bomen en struiken worden kaal, er ligt veel blad op de stoepen en de straten, het wordt kouder en de zomerkleren verdwijnen weer in de kast.

Hoe beleeft uw kind deze veranderingen? Wat denkt u? Jonge kinderen zijn erg gericht op wat ze zien, horen, ruiken en proeven. Ze willen alles met de handen vastpakken en onderzoeken. Ziet u dat uw kind ook doet? Heeft u het ook zo druk met uitleggen en vertellen hoe alles heet? De kale bomen, de eikels en kastanjes, de mooie kleuren van de bladeren, en waarom kun je nu niet meer in je zwembroek buiten spelen?

Het is vroeger donker. Misschien moet u het licht al aandoen als u samen aan tafel gaat. De sfeer is ernaar om weer meer binnen samen spelletjes te doen, om voor te lezen, om te tekenen en te knutselen met papier, lijm en mooie blaadjes.

Het Piramide-project waar we nu mee aan de slag gaan, gaat over de herfst. We beginnen heel dicht bij de natuur. We laten de kinderen kijken naar de bomen die hun blad verliezen. We laten hen met de bladeren spelen en we voelen de regen en de wind. We laten de kinderen verschillende bladeren, eikels, noten en kastanjes verzamelen om een mooie herfsttafel van te maken. Uw kind leert liedjes en versjes over de regen, de wind en over spinnetjes.

Doet u thuis mee?

Waarom merkt u in uw eigen directe omgeving het beste dat het herfst is geworden? Misschien moet u uw balkon opruimen, zijn de zomerplantjes uitgebloeid en moeten ze worden weggegooid. Of het gazon in uw tuin ligt vol met blad en moet u bladeren ruimen. Maak uw kind opmerkzaam op al die veranderingen. Laat het meehelpen met bladeren vegen of in een emmer doen. Laat het meelopen naar de plaats waar u het blad naartoe brengt. Misschien helpt uw kind ook graag mee als er blad geruimd wordt bij opa en oma.

Maak samen met het gezin een wandeling door een natuurgebied dat u mooi vindt. Of wandel door het park, plantsoen, of in het buitengebied. Overal zijn mogelijkheden om de herfst sfeer mee te maken en ervan te genieten. Laat uw kind lekker spelen met alles wat het onderweg tegenkomt en wil onderzoeken. Laat het door de bladeren lopen, en laat het luisteren naar het geritsel van de bladeren. Kijk samen naar kleine insecten, zoek mooie bladeren, eikels, kastanjes of beukennotjes.

Ga eens op zoek naar spinnetjes in huis of buiten. Vertel uw kind dat vooral in de herfst de spinnen graag binnen in allerlei hoekjes kruipen. Ziet uw kind ergens een spin? Wat voor een spin is het? Een dunne spin met dunne poten of is het een dikke spin? Is hij groot of klein? Ga buiten ook eens op zoek naar een mooi spinnenweb. Op een vochtige herfstochtend zijn er vaak mooie exemplaren te vinden tussen de struiken of in een heg.

Lekkere dingen maken hoort er in de herfst ook echt bij. Vooral natuurlijk appelgerechten met nootjes, pompoentaart en misschien poft u wel eens kastanjes. Een gerecht dat u gemakkelijk samen met uw kind kunt maken is:

Appeltjes met kaneel en honing:

Ingrediënten: twee appels (goudrenetten), twee eetlepels citroensap, twee eetlepels honing, één theelepel kaneelpoeder.

Hoe wordt het gemaakt: appels schillen - in dunne plakjes snijden - in een cirkel op twee bordjes leggen - appels besprenkelen met citroensap – saus maken door wat citroensap, honing en kaneel door elkaar te roeren in een kom - appels onafgedekt in de magnetron (drie minuten op vol vermogen) - saus in de magnetron (1,5 minuten op vol vermogen) - saus nog een keer roeren - saus over de partjes appel gieten - even af laten koelen (wachten) - eet smakelijk!

Uw kind hoort in de groep nieuwe woorden en begrippen die met het onderwerp 'herfst' te maken hebben. Als u thuis deze woorden en begrippen spelenderwijs gebruikt in gesprekjes met uw kind, helpt u mee aan de ontwikkeling van de woordenschat van uw kind.

Wat baby's en dreumesen graag doen

Laat u door het herfstweer inspireren tot het zingen van het liedje 'De herfst is daar'.

Voordat u gaat zingen kunt u met uw kind door het raam naar buiten kijken.

Daar waaien alle blaadjes in het rond.' *Ik zie dat de wind de blaadjes in het rond blaast.*'

Blaas zachtjes en doe de wind na. Zing het liedje en doe aan het eind van het lied de wind na door zachtjes te blazen.

De herfst is daar

Marijke Albers

1. De herfst is daar, de herfst is daar.
2. " " " " " "

Dag me - neer Wind, be - gint u maar.
Dag ju - frouw Re - gen, tikt u maar.

The image shows two staves of musical notation in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The first staff contains the melody for the first line of the song, with two verses indicated by '1.' and '2.'. The second staff contains the melody for the second line of the song. The lyrics are written below the notes.

Voorlezen

Leen het boekje 'Dikke Dik gaat in bad' bij de bibliotheek.
Voor meer tips over voorlezen: www.boekstart.nl

Herfst

Boeke, Jet (2001) | **Dikkie Dik gaat in bad** | Uitgeverij Gottmer
Dit is een kunststof boekje van vijf pagina's. Dikkie Dik is een bekend boekfiguur: een oranje poes die spannende poezenavonturen beleeft. In dit plastic boek 'Dikkie Dik gaat in bad' gaat hij naar buiten als het regent. Hij springt in de plassen en valt in de modder. Hij wordt helemaal vies en gaat daarom thuis in bad. De tekst is op rijm: alle zinnnetjes eindigen met een woord dat rijmt op 'kat'. Dit boek is leverbaar met een washandje in de vorm van een Dikkie Dik, dat past om een klein handje. Ook zijn er twee waterspuiters verkrijgbaar: Dikkie Dik en het eendje dat aan het eind van het verhaaltje te zien is.

Wat peuters graag doen

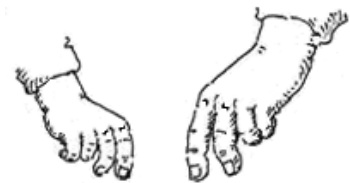
Als uw kind mooie blaadjes heeft gevonden, of takjes, dennenappels of kastanjes, maak daar thuis dan samen eens een eigen herfsttafeltje van. Of u versiert samen een groot dienblad met wat mos en al het moois dat u samen heeft verzameld. Misschien moeten er poppetjes bij uit de speelgoedkist of moet de knuffel erbij. Laat uw kind het zelf maar verzinnen en help wanneer dat nodig is. Praat over wat er gebeurt en hoe alles heet dat daar nu ligt. Leuk hoor, een eigen herfsttuintje!

Een spelletje bij een versje. Doe of uw hand een spin is die over de tafel loopt. Het handje van uw kind wordt een klein spinnetje en loopt mee met het volgende versje:

Mama spin (of papa spin)

Elly van der Linden

mama spin	
en kindjes spin	
lopen samen	
stappe stappe stap	(vingers langzaam laten lopen)
op de tafel	
rappe rappe rap	(vingers snel laten lopen)
ze zoeken hier	(naar een hoek/kant van de tafel gaan)
ze zoeken daar	(naar andere hoek, kant van de tafel gaan)
ze hebben honger	
dat is naar!	(met andere hand over binnenkant hand (buik) wrijven)
daar komt een mugje aangevlogen	(met andere hand doen of er een mug aan komt gevlogen)
happe happe hap	(mug vangen)

Aan het eind van het versje doet u met uw andere hand of er een mug aan komt gevlogen. Met uw 'spinnen'-hand doet u 'hap': de mug is gevangen. 'Mmmm ... dat is lekker'. Ook uw kind vangt de mug en doet alsof het hem opeet.

Een liedje: **Paraplutje parasolletje**

Traditioneel

Pa - ra - plu - tje, pa - ra - sol - le - tje, één voor de
re - gen en één voor de zon, par - don!

Voorlezen

Bij de gastouder wordt tijdens het project een speciaal boek over de herfst voorgelezen. Dat gebeurt niet één keer maar meerdere keren. Zo leert uw kind het verhaal goed kennen. Maar niets is zo fijn voor uw kind als thuis ook nog eens door u te worden voorgelezen. Uit hetzelfde boek!

Het prentenboek over de herfst (allebei of één van de twee) waar uw kind uit wordt voorgelezen is:

Eric Carle | **De spin die het te druk had** | Uitgeverij Gottmer

Wat kan een spin het toch druk hebben! De spin in dit boek in ieder geval wel. Zij is bezig een prachtig spinnenweb te maken. Intussen komen er allerlei boerderijdieren bij haar langs om te vragen of ze met hen mee wil spelen. Maar nee, de spin geeft geen antwoord, ze heeft het veel te druk met het weven van haar web. Ze gaat niet met het paard een eindje mee rijden, geen gras eten met de koe en niet met het schaap hardlopen in de wei. Ook voor de andere dieren heeft zij geen tijd. Tot het web klaar is. Dan komt de haan die voorstelt om een vervelende vlieg te vangen. Dat wil spin wel: ze vangt de vlieg midden in haar web!

Nog meer prentenboeken over herfst om thuis voor te lezen:

- Dick Bruna | **Boris en de paraplu** | Uitgeverij Mercis | Kort verhaaltje op rijm
- Liesbet Slegers | **Karel in de herfst** | Uitgeverij Clavis | Eenvoudig prentenboek
- Ingeborg Bijlsma | **Bobbi in het bos** | Uitgeverij Kluitman | Kort verhaaltje op rijm
- Ole Könnecke | **Anton en de blaadjes** | Uitgeverij Davidsfonds/Infodok | Prentenboek
- Valerie Tracqui | **Egels stekelbolletjes** | Uitgeverij Biblion | Informatief boekje
- Jung-Hee Spetter | **Natte voeten** | Uitgeverij Lemniscaat | Korte prentenboekverhaaltjes
- Phyllis Root & Christopher Denise | **Wat nu, Olivier?** | Uitgeverij Lemniscaat